

Menneskeofring har forekommet i mange religioner i alle tider. I dette innlegget ser **TERJE ØSTIGÅRD** på forskjellige rituelle former for ofring.

Menneskeofring

LOGISK: Å ofre mennesker kan i utgangspunktet virke uforståelig, men gitt visse religiøse premisser er det den logiske fullendelsen av mange religioner. I religioner hvor kosmos og verden ikke er ferdigskapt en gang for alle har gudene en fundamental rolle i å opprettholde kosmos. For å unngå undergang trenger gudene energi fra mennesker som utfører ulike ofringer.

I de mesoamerikanske sivilisasjonene var ofring av mennesker en gjeld de måtte tilbakebetale til gudene. Gudene trengte livgivende energi gjennom menneskeofringer.

Menneskene var mat til gudene, og når gudene fikk tilført denne energien opprettholdt de liv og kosmos. Gudene og menneskene ga liv til hverandre, og et av de største offerkompleksene var Teotihuacan i Mexico (cirka 200-650 e.Kr.) hvor mennesker regelmessig ble ofret.

ULIKE GRUNNER: Det er ulike grunner til å utføre en ofring. I hinduismen er det synd å drepe et dyr siden alt liv har sjel. Dyr blir derfor ikke slaktet, men ofret til gudene. Når et dyr drepes, skal det gjøres så raskt og effektivt som mulig for å påføre dyret minst mulig smerte. Hele dyret blir gitt til gudene ved at noen dråper blod ofres, og hvis gudene er tilfredse gir de dyret tilbake til de som ofret det. Dermed kan kjøttet tilberedes og spises på de religiøse festivalene.

Ofringer kan utføres som et botemiddel hvis en person har syndet, og da er det et renselsesritual. Ofringer blir også gjort for å oppnå et ønsket mål, og spesielt ved uår og katastrofer intensiveres ofringene.

HIERARKI: Felles for de ulike formene for offer er at det er et internt hierarki av ulike typer ofringer som eskalerer jo større katastrofer og farer som truer. Hvis en person har syndet på individnivå, så vil offeret være relativt lite. Hvis derimot hele samfunnet er truet av hungersnød og epidemier, så kreves det store offer. Fra å ofre haner og høner, okser og andre dyr, er det logiske slutt punktet i alle offerpraksiser å ofre mennesker eller seg selv.

Når et menneske blir ofret, utføres det på vegne av samfunnet som helhet og for samfunnets velferd, som er truet hvis gudene ikke blidgjøres. Vanligvis er menneskeofring utført av, eller på vegne av, kongen i et samfunn, og offeret har konsekvenser for alle innbyggerne.

VIKINGTIDEN: I de skriftlige kildene er det flere referanser til menneskeofringer i vikingtiden. Ifølge Adam av Bremen ble mennesker ofret til Tor hvis det var sultkatastrofer eller sykdom. Snorre beretter om at kong Domalde i Uppsala ble ofret av sine høvdingar da avlingene feilet tre år på rad. I *Saxo Grammaticus* står det at den norske kongen Håkon ofret to av sønnene sine for å vinne en krig. Når et samfunn holder på å gå under på grunn av hungersnød, epidemi eller krig, så kan det kreves menneskeoffer for å vinne gudenes gunst.

I ulike religioner er det vanlig å gi sine liv til sin herre. I 921 så den arabiske

” Når et menneske blir ofret, utføres det på vegne av samfunnet som helhet.



NEPAL: Bøffelofring under Dasain-festivalen i Nepal.

FOTO: TERJE ØSTIGÅRD



AVLINGSSVIKT: Kong Domalde ofres av sine høvdingar etter at avlingene feilet tre år på rad.

KILDE: SNORRE

ambassadøren Ibn Fadlan en kremasjon av en vikinghøvding langs Volga i Russland. Hans formue ble delt i tre like store deler; en del gikk til familien, en del til de som laget lik-klærne og den siste tredjedelen brukte de til å brygge øl. Familien spurte trelkvinnene som skikken tilsa: «Hvem av dere vil dø sammen med ham?». En trel svarte: «Jeg».

VOLDTATT: Før hun ble drept av den kvinnelige prestinnen kalt «Dødsengelen», ble hun rituelt voldtatt av høvdingens menn som sa: «Si til din herre: dette har jeg gjort av kjærlighet til deg». Deretter ble skipet satt fyr på, og slavinnen fulgte med sin herre til dødsriket.

Kjærlighet til sin herre og Gud tar ulike former i forskjellige religioner, men felles er at mennesket er underordnet det gudommelige og kan ofre sitt liv til Gud. Kristne sier at en person gir eller vier sitt liv til Gud. I andre religioner har det også inkludert blod og ikke kun ånd.

FAKTA

- Menneskeofringer har funnet sted i mange religioner opp gjennom historien.
- Offerteoretisk er menneskeofring det logiske slutt punktet.
- Menneskeofringer har ikke vært vanlig i monoteistiske religioner.

Mange ungdomsulykker i trafikken

Daglig skjer det trafikkulykker, og ulykkesstatistikken taler sitt tydelige språk. I Norge utgjør aldersgruppen 15-24 år 25 prosent av de trafikkdrepte, mens de utgjør kun tolv prosent av befolkningen og står for åtte prosent av trafikken. Tallene viser at unge førere er overrepresentert i alvorlige personska- deulykker, og at gutter er langt mer utsatt enn jenter.



STEIN EDVARD SEIM

Typiske kjennetegn for disse ulykkene er: Alkohol/rus, høy fart, helgeulykker, flere i bilen og utforkjøringsulykker.

Forskning viser at ungdom med nyervervet førerkort har 40 (!) ganger høyere risiko enn gjennomsnittsbilisten for å bli involvert i en møte- eller utforkjøringsulykke. I svært mange av dødsulykkene i denne aldersgruppen vet vi at øvrige passasjerer ofte blir alvorlig skadet med de konsekvenser det innebærer av lidelse for den enkelte livet ut.

FOREBYGGING: For å redusere antall ungdomsulykker mener vi det er viktig å tydeliggjøre de mest sentrale faktorene som bidrar til **risikofylt atferd**, kun gjennom forebyggende innsats her mener NAF at en kan se resultater over tid.

Det blir altfor enkelt å kritisere dagens føreropplæring hvor kjøreskolene ofte blir hengt ut hvis ulykkestallene stiger. Husk; å lære å kjøre bil er en prosess, og ikke minst krever det høy modningsgrad. Vi mener derfor at en også må sette inn tiltak over et bredt spekter, for det blir for lett å si at all ungdom er uerfarne og uforsiktede i trafikken, biologiske og sosiale faktorer betyr også en del, viser forskning.

Alle er vi trafikanter og må gis forutsetninger for å opparbeide nødvendig kunnskap, kompetanse og erfaring for å ferdes trygt i trafikken. Behovet for målrettet og systematisk trafikkopplæring fra barnehagealder til ervervet førerkort må prioriteres skal vi kunne nærme oss myndighetenes visjon om null drepte i trafikken her i landet.

ANSVARET: I dag er det slik at Samferdselsdepartementet har ansvaret for føreropplæringen og Kunnskapsdepartementet for all annen trafikkopplæring. NAF mener denne ansvarsdelingen er uheldig, og ønsker et enhetlig ansvar for all trafikkopplæring. Dette mener vi vil øke muligheten for å tilby barn og ungdom bedre kompetanse for å ferdes trygt gjennom hele livet.

Som et første trinn her krever NAF at myndighetene så raskt det lar seg gjøre lar grunnleggende trafikkopplæring bli obligatorisk i skoleverket fra tidlige årstrinn.

KRAV: Det er samfunnets ansvar å sette trafikantene i stand til å møte de krav trafikken stiller. Når de har fått den nødvendige kompetanse, vil det være trafikantenes ansvar å etterleve disse kravene. Men det er også nødvendig å tilpasse trafikksystemet menneskets natur slik at alle alltid skal kunne ferdes sikkert og miljøvennlig. Skal vi lykkes må ansvaret plasseres der det hører hjemme; hos de bevilgende myndigheter.

I mellomtiden vil et betydelig antall unge omkomme hvert år, en pris vi mener er altfor høy å betale.

● **Stein Edvard Seim**
er regionleder i NAF Region Vest



TERJE ØSTIGÅRD

post.doc v/Uni Global, Universitetet i Bergen